

Titel: Familien Heiberg

Citation: "Familien Heiberg", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K28*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2012 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-b70-txr-shoot-id65621fcd-7d7d-4836-8d39-30b1a3e03119.pdf> (tilgået 18. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K28

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

Tekstredegørelse

1. Manuskriptbeskrivelse
2. Datering og kronologi 197

1. Manuskriptbeskrivelse

Til brevene i gruppen »Familien Heiberg« findes følgende manuskripter, hvoraf Brev 70, 72.1, 72.3, 73, 74.1 og 75-78.1 befinder sig i Kierkegaard Arkivet (KA) og Brev 71, 72.2 og 74.2 befinder sig i J.L. Heibergs Arkiv på Rigsarkivet (RA); Brev 78.2 og 78.3 befinder sig i Johanne Luise Heibergs Arkiv på Rigsarkivet.*

- B70 70 Brev 70. Fra J.L. Heiberg til SK (SKS 28, 125).
1 blad i 4° med afklippet kant nederst og i venstre side.*
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 206 × 177 mm.*
Bladet har efter beskrivning været foldet en gang på langs.
Rectosiden er beskrevet i seks linjer, versosiden ubeskrevet.
(KA, D pk. 2 læg 12; B&A 6)
- 70
- 71 Brev 71. Fra SK til J.L. Heiberg (SKS 28, 125-126).
1 dobbeltblad i stor 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt skrivepapir, ribbet. Vandmærke: E & R. Mål: 216 × 255 mm.
Bladene har efter beskrivning været foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: 103 × 99 mm*); rød oblat.* Konvolutten har desuden været foldet en gang på tværs.
Bl. [1r] er to tredjedele beskrevet, bl. [1v]-[2r] ubeskrevet.
En enkelt korrektion.
(RA, J.L. Heibergs Arkiv A 2, korrespondance 1815-1862, breve fra andre, Chieviz-Søtoft; B&A 9)
- 71
- 72 Brev 72. Fra SK til J.L. Heiberg (SKS 28, 126-128). Tekstgrundlaget i SKS 28 er ms. 72.2 (se illustration 7, SKS 28, 127).
Kladde.
- 72.1 1 løst blad i 4° med afklippet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt skrivepapir, glat. Mål: 169 × 204 mm.
Bladet har efter beskrivning været foldet tre gange på tværs.
Versosiden er ubeskrevet.
Få korrektioner. Nederst på siden findes en tilføjelse, der er indvist i teksten med rødkridt. Øverst er påskriften »Blev ikke brugt« tilføjet med blyant. Herunder ses dateringen »d. 29 Martz 1846.«.
- 72.1 (KA, D pk. 2 læg 12)
- 72.2 Renskrift.
1 løst blad i 4° med uregelmæssigt afrevet kant nederst og afklippet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt skrivepapir, glat. Mål: 169 × 204 mm.
Bladet har efter beskrivning været foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: 98 × 66 mm); rødt laksegl med signeten »SK«. Konvolutten har været foldet en gang på tværs.
Få korrektioner.
(RA, J.L. Heibergs Arkiv A 2, korrespondance 1815-1862, breve fra andre, Chieviz-Søtoft; B&A 134)
- 72.2

- Kopi.
- 72.3 1 løst blad i 4° med afrivningskant i højre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt skrivepapir, glat. Mål: 169 × 204 mm.
Bladet har efter beskrivning været foldet en gang på tværs.
Versosiden er ubeskrevet.
Øverst på rectosiden, med blyant og større skrift end det øvrige, findes tilføjelsen »Copie«, og herunder tiltalen »Høistærede Hr Prof.« Midt i teksten den overstregede linje: »Det for Dem bestemte Exemplar«. Linjen er skrevet som begyndelsen af brevets andet og sidste afsnit. Den erstattende variant er skrevet på en ny linje nedenunder og stemmer overens med ordlyden i ms. 72.2.
Få korrektioner.
(KA, D pk. 2 læg 12)(KA, D pk. 2 læg 12; RA, J.L. Heibergs Arkiv A 2, korrespondance 1815-1862, breve fra andre, Chieviz-Søtoft; B&A 134)
- 72 (KA, D pk. 2 læg 12; RA, J.L. Heibergs Arkiv A 2, korrespondance 1815-1862, breve fra andre, Chieviz-Søtoft; B&A 134)
- 73 Brev 73. Fra J.L. Heiberg til SK (SKS 28, 128-129).
1 dobbeltblad i 8°.
Ingen paginering.
Papir: hvidligt brevpapir, glat, med præget bort. Mål: 134 × 204 mm.
Bladene har efter beskrivning været foldet tre gange på tværs.
En enkelt korrektion.
(KA, D pk. 2 læg 12; B&A 135)
- 73
- 74 Brev 74. Fra SK til J.L. Heiberg (SKS 28, 129-131). Tekstgrundlaget i SKS 28 er ms. 74.2.
Kladde.
- 74.1 1 løst blad i 4° med afklippet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt skrivepapir, glat. Mål: 169 × 204 mm.
Bladet har efter beskrivning været foldet en gang på tværs.
Versosiden er kun halvt beskrevet.
Få korrektioner.
(KA, D pk. 2 læg 12)
- 74.1
- 74.2 Renskrift.
1 dobbeltblad i 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt skrivepapir, glat. Mål: 166 × 203 mm.
Bladet har efter beskrivning været foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: 98 × 67 mm); rødt laksegl med signeten »SK«.
Bl. [2v] er ubeskrevet.
Få korrektioner.
(RA, J.L. Heibergs Arkiv A 2, korrespondance 1815-1862, breve fra andre, Chieviz-Søtoft; B&A 136)(KA, D pk. 2 læg 12; RA, J.L. Heibergs Arkiv A 2, korrespondance 1815-1862, breve fra andre, Chieviz-Søtoft; B&A 136)
- 74 (KA, D pk. 2 læg 12; RA, J.L. Heibergs Arkiv A 2, korrespondance 1815-1862, breve fra andre, Chieviz-Søtoft; B&A 136)
- 75 Brev 75. Fra Thomasine Gyllembourg til SK. Kopi i J. L. Heibergs hånd (SKS 28, 131-134).
1 dobbeltblad i 2°.
Ingen paginering.
Papir: gråligt skrivepapir, glat. Mål: 216 × 268 mm.
Bladet har efter beskrivning været foldet en gang på langs og en gang på tværs.
Få korrektioner.

75 (KA, D pk. 2 læg 10; B&A 138)

Brev 76. Fra SK til J.L. Heiberg, kladde (SKS 28, 134).

76 1 løst blad i 2° med afrevet kant i højre side.

Ingen paginering.

Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 210 × 345 mm.

Bladet har efter beskrivelse været foldet en gang på tværs, en gang på langs og derpå endnu en gang på tværs.

Rectosiden er godt halvt beskrevet, versosiden ubeskrevet.

Få korrektioner.

(L-fort 235, B-fort. 235.2; KA, D pk. 2, læg 12; B&A 281)

76

Brev 77. Fra SK til J.L. Heiberg (SKS 28, 135).

77 1 løst blad i 4° med afrivningskant i venstre side.

Ingen paginering.

Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 170 × 205 mm.

Bladet har efter beskrivelse været foldet en gang på tværs.

Versosiden er ubeskrevet.

En del korrektioner.

(L-fort 235, B-fort. 235.2; KA, D pk. 2, læg 12; B&A 282)

77

Brev 78. Fra SK til Johanne Luise Heiberg (SKS 28, 135-136). Tekstgrundlaget for SKS 28 er mss. 78.2 og 78.3 (se illustration 8, SKS 28, 137).

78

Kladde.

78.1 1 løst blad i 4° med afrevet kant i venstre side.

Ingen paginering.

Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 168 × 206 mm.

Bladet har efter beskrivelse været foldet en gang på langs og en gang på tværs.

Versosiden er ubeskrevet.

Øverst på rectosiden findes påskriften »Brugt« med blyant. Hele teksten er desuden overstreget med en enkelt blyantstreg på tværs, fra øverste venstre til nederste højre hjørne.

En del korrektioner.

(L-fort 235, B-fort. 235.3; KA, D pk. 2 læg 12)

78.1

Renskrift.

78.2 1 dobbeltblad i 4°.

Ingen paginering.

Papir: blåligt velin, glat. Mål: 135 × 209 mm.

Bladet har efter beskrivelse været foldet en gang på tværs.

Bl. [1v]-[2v] er ubeskrevet.

En enkelt korrektion.

(RA, Johanne Luise Heibergs Arkiv, korrespondance

78.2 1825-1890, breve fra andre, Ibsen-Mønster; B&A 283)

Konvolut med dedikation.

78.3 1 helark.

Ingen paginering.

Papir: gulligt koncept, groft. Mål: 344 × 421 mm.

Arket er foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: 155 × 226 mm); rest af rød oblat.

På arkets rectoside findes dedikationen til Fru Heiberg (SKS 28, 136,12-20), skrevet på den foldede konvoluts inderside. På arkets versoside og den foldede konvoluts yderside findes udskriften (SKS 28, 136,21-22).

(RA, Johanne Luise Heibergs Arkiv, korrespondance

78.3 1825-1890, breve fra andre, Ibsen-Mønster; B&A 283)(L-fort. 235, B-fort. 235.3; KA, D pk. 2 læg 12; RA, Johanne Luise Heibergs Arkiv, korrespondance 1825-1890, breve fra andre, Ibsen-Mønster; B&A 283)(L-fort. 235, B-fort. 235.2-3; KA, D pk. 2 læg 10 og 12; RA, J.L. Heibergs

Arkiv A 2 og Johanne Luise Heibergs Arkiv,
korrespondance 1825-1890, nr. 3; B&A 6, 9, 134-136,
138, 281-283)

78

2. Datering og kronologi

Brevvekslingen med J.L. Heiberg selv og (gennem ham) hans kone Johanne Luise Heiberg og hans mor Thomasine Gyllembourg er direkte knyttet til SKs egen litterære produktion og kan på baggrund af deres anledning og tilblivelsestidspunkt inddeles i fire sammenhængende brevvekslinger.

Den første brevveksling består kun af et enkelt brev (Brev 70) fra Heiberg. Det er en følgeskrivelse af 16. marts 1836 til tre eksemplarer af hhv. nr. 82 og nr. 83 af *Kjøbenhavns flyvende Post. Interimsblad*, som Heiberg var redaktør af. De udkom hhv. den 12. og den 15. marts 1836, og her havde SK fået trykt »Om Fædrelandets Polemik« I og II.*

Den anden brevveksling omfatter ligeledes kun et enkelt brev, nemlig Brev 71 fra SK, dateret den 28. juli 1838. Brevet drejer sig om afhandlingen *Af en endnu Levendes Papirer* (1838), som SK forsøgte at få trykt i Heibergs tidsskrift *Perseus, Journal for den speculative Idee*. * Det fremgår af brevet, at SK tidligere har modtaget i hvert fald to breve fra Heiberg bl.a. om stilen i afhandlingen, men ingen af dem er bevarede.

Den tredje brevveksling, der omfatter de følgende fire breve (Brev 72-75), tager udgangspunkt i SKs *En litterair Anmeldelse*. Alle breve er daterede (fra 29. marts til 26. april 1846). Den anmeldte novelle *To Tidsaldre* var forfattet af Thomasine Gyllembourg, men offentliggjort under hendes sædvanlige pseudonym »Forfatteren til En 'Hverdags-Historie'«. Derfor henvendte SK sig til udgiveren, hendes søn J.L. Heiberg, i det lille følgebrev af 29. marts 1846 med to eksemplarer af anmeldelsen, dagen inden den officielt udkom (Brev 72). Til dette brev findes der både en kladde og en kopi. Det ses af rettelser foretaget i kopien (se ms. 72.3), at den oprindelig har været en renskrift af kladden. Den er så igen blevet renskrevet (ms. 72.2), og den tidligere renskrift har derpå (med blyant) fået påskriften »Copie«. Der er på baggrund af de bevarede breve ingen grund til at antage, at SK har korresponderet yderligere med hverken Heiberg eller Gyllembourg i forbindelse med *En litterair Anmeldelse*.

Den interne sammenhæng i den fjerde brevveksling er noget vanskeligere at bestemme. Den omfatter Brev 76-78, og vanskeligheden skyldes først og fremmest den lille kladde, der udgør Brev 76. Det fremgår af ordlyden, at det er et følgebrev, som SK har villet sende med en af sine bøger, men det fremgår ikke, hvilken bog der er tale om. Bogen omtales blot som et »lille Skrift«, og en »lille, ubetydelig Gave«. Hvis ordene er mere end blot høflighedsfraser, er der tale om et kort skrift, hvilket passer på *Om min Forfatter-Virksomhed*, og brevet er tidligere blevet opfattet som en kladde til et brev sendt med den bog.* Det kan imidlertid med stor sandsynlighed udelukkes, da Brev 77 er et følgebrev til Heiberg, sendt med *Om min Forfattervirksomhed*. Mere sandsynligt er det, at Brev 76 er en kladde. Der findes ikke nogen renskrift af det i Heibergs arkiv på Rigsarkivet, og Heiberg synes ellers at have gemt korrespondancer og følgebrev fra SK.* Brevet fandtes ved SKs død i et omslag sammen med kladden til dedikationsbrevet til Johanne Luise Heiberg og brevet til J.L. Heiberg (hhv. Brev 78 og 77). Derfor kunne man tro, at brevet er et udkast til Brev 77. Imidlertid er Brev 77 et følgebrev til de to bøger *To Taler ved Altergangen om Fredagen* og *Om min Forfatter-Virksomhed*, der udkom samtidig, mens Brev 76 kun omtaler en enkelt bog. Samtidig er der en forskel i tiltalen af Heiberg i de to breve, der tyder på forskelligt affattelsestidspunkt. Hvor det afsendte Brev 77 har tiltalen »Høivelbaarne Hr. Etatsraad«, har Brev 76 tiltalen »Høistærede!«. Da Heiberg i begyndelsen af 1850 var blevet udnævnt til etatsråd skulle han fra dette tidspunkt formelt tituleres »Høivelbaarne Hr. Etatsraad«, som det gøres i Brev 77. Dermed synes det mest sandsynligt, at Brev 76 er affattet inden 1850 og er tænkt som et følgebrev til en tidligere bog. Da kladden må være skrevet efter korrespondancen om *En litterair Anmeldelse*, og det desuden må være tænkt som følgebrev til et mindre skrift, er mulighederne begrænset til *Lilien paa Marken og Fuglen under Himlen*, der udkom den 14. maj 1849, og »Ypperstepræsten« - »Tolderen« - »Synderinden«, der udkom den 14. november 1849.